

EENHEID

in de serie Europa

19 maart 2017

Voorgangers: Ad de Gruijter (overweging) en Heleen Goddijn

Eerste lezing: Genesis 13, 2-9 (NBV)

Abram was bijzonder rijk: hij had veel vee, zilver en goud. Vanuit de Negev trok hij geleidelijk verder, tot aan Betel, tot aan de plaats tussen Betel en Ai waar zijn tent vroeger al had gestaan en waar hij toen een altaar had gebouwd. Daar riep Abram de naam van de HEER aan. Ook Lot, die met Abram was meegekomen, bezat schapen, geiten, runderen en tenten. Beiden bezaten zo veel vee dat er te weinig land was om bij elkaar te blijven wonen. Hierdoor ontstond er ruzie tussen de herders van Abrams vee en de herders van Lots vee, en ook woonden in die tijd de Kanaänieten en de Perizzieten nog in het land. Daarom zei Abram tegen Lot: 'Waarom zouden we ruzie maken, jij en ik, of jouw herders en de mijne? We zijn toch familie? Het is maar beter dat we uiteengaan. Het hele land ligt voor je open. Als jij naar links gaat, ga ik naar rechts; als jij naar rechts gaat, ga ik naar links.'

Tweede lezing: I Kor. 12, 4-28 (NBV)

Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest; er zijn verschillende dienende taken, maar er is één Heer; er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is één God die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt. In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente. Aan de een wordt door de Geest het verkondigen van wijsheid geschonken, aan de ander door diezelfde Geest het overdragen van kennis; de een ontvangt van de Geest een groot geloof, de ander de gave om te genezen. En weer anderen de kracht om wonderen te verrichten, om te profeteren, om te onderscheiden wat wel en wat niet van de Geest afkomstig is, om in klanktaal te spreken of om uit te leggen wat daar de betekenis van is. Al deze gaven worden geschonken door een en dezelfde Geest, die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals hij wil.

Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat; ondanks hun veelheid vormen al die delen samen één lichaam. Zo is het ook met het lichaam van Christus. Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden, wij zijn allen van één Geest doordrenkt, of we nu Joden of Grieken zijn, of we nu slaven of vrije mensen zijn. Immers, een lichaam bestaat niet uit één deel, maar uit vele. Als de voet zou zeggen: 'Ik ben geen hand, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort hij er dan werkelijk niet bij? En als het oor zou zeggen: 'Ik ben geen oog, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort het er dan werkelijk niet bij? Als het hele lichaam oog zou zijn, waarmee zou het dan kunnen horen? Als het hele lichaam oor zou zijn, waarmee zou het dan kunnen ruiken? God heeft nu eenmaal alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, precies zoals hij dat wilde. Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen. Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk. De delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, behandelen we zorgvuldiger en met meer respect dan die waarvoor we ons niet schamen. Die hebben dat niet nodig. God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen. Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde. Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit.

OVERWEGING

Wat ik zo mooi vind aan het woord religie, van het Latijnse religio, is dat het verwijst naar: verbinding maken.

Religie maakt verbinding met..... de Eeuwige, de bron van het bestaan, de ander, de medemens.

Het tweede wat ik mooi vind aan het woord religie, religio is dat het geen landsgrenzen kent. Overall en altijd kan je verbinding maken met de ander – grenzen vervagen.

Waar mensen met elkaar verbinding maken ontstaat een eenheidsbeleving.

Eenheid is: je verbonden weten met anderen en die verbinding dan ook daadwerkelijk tot stand brengen. Is dat gemakkelijker gezegd dan gedaan?

De schrijvende pers hielp ons afgelopen weken aan sprekende voorbeelden.

Een natuurwetenschapper bekende: Wanneer ik op een congres ben in Zürich met collega's die ik al jaren ken en die dezelfde wetenschappelijke interesse hebben, velen zijn vrienden geworden, dan ervaar ik meer eenheid dan in mijn eigen woonplaats met mensen waar ik geen contact mee maak. Er zijn wijken waar ik nooit kom.

Heel herkenbaar denk ik. Waarom zou je contact maken met de hele wereld en al haar inwoners? Het is niet nodig, niet wenselijk en bovendien fysiek en psychologisch onmogelijk, onhaalbaar... en met welk doel?

Dan een voorbeeld uit het Algemeen Dagblad van 8 maart 2017.

Marinus Pannevis (67) fietst dagelijks van zijn advocatenkantoor langs het oude huis van bewaring aan de Havenstraat (Amsterdam) dat in 2015 werd ingericht als tijdelijke noodopvang voor asielzoekers en hij kreeg het idee om die vreemdelingen in contact te brengen met mensen uit een heel andere wereld: die van de chique advocatenkantoren op de Amsterdamse Zuidas, waarvan hij zelf een vertegenwoordiger is. Laat ze één keer per week samen eten, op onze kosten.

Inmiddels zijn er zo'n zestig diners geweest en het initiatief wordt inmiddels breder gedragen want meer dan zeventig Amsterdamse bedrijven en instellingen maakten al zo'n 'havendiner' mogelijk.

Uit Dagblad Trouw 14 maart 2017.

Filmmaker Marnix Haak besloot op zekere dag om een heel jaar lang niet uit zijn straat in Amsterdam Oost te komen (de Javastraat). Hij fietste altijd door die straat maar sprak nooit met de mensen die hij zag. Hij zegt: "Ik heb heel veel mensen leren kennen met wie ik weinig gemeen heb, die ik anders nooit had leren kennen", zegt hij. "En ik heb gemerkt: als je je de hele tijd moet verhouden tot mensen die anders zijn dan jij, dan ga je ze begrijpen. Mijn vertrouwen in mensen is gegroeid." Een experiment dus en dit leverde het op. Hij zegt: Dankzij dit project kom ik uit mijn 'comfortzone', op zoek naar dieper contact.

Religio betekent: verbinding maken. Zonder verbinding te maken komt geen eenheid tot stand.

Er zijn verhalen in ons geloofsboek over de successen én mislukkingen om die verbinding te maken, om eenheid tót stand te brengen. Hoe zat dat ook al weer?

Wanneer in het oude Griekenland familie of vrienden voor langere tijd uiteengingen, op reis bijvoorbeeld, dan werd een pot of schaal van gebakken klei in tweeën gebroken. Degene die vertrok nam een scherp mee en de achterblijvers behielden de andere helft. Partners in een overeenkomst deden dit ook wel. Beiden gingen dan wel uiteen maar de verbinding werd niet verbroken. Het teken van verbondenheid droeg je immers met je mee.

Als die twee scherven, soms jaren later, weer samen werden gebracht en bleken te passen, dan was dat een bewijs van je verwantschap of de overeenkomst. Een symbool dat je bij elkaar hoorde, een symbool van eenheid. Symbolon [σύμβολον] heette dit. Ons woord symbool [σύμβολο] is ervan afgeleid.

Vandaag de dag zegt zo'n symbool niet zoveel meer. Als je zoon in Australië woont of een vriendin een wereldreis maakt dan ben je via internetbellen en WhatsApp toch wel verbonden en live te zien en te horen. Toch is het een mooi symbool!

Mensen gaan uiteen uit vrije wil en hopen weer terug te keren omdat je nu eenmaal een eenheid met elkaar vormt als gezin, als vriendengroep, als collega's.

Mensen gaan ook uiteen omdat het beter lijkt de eenheid, de verbinding, te verbreken, wellicht definitief.

Dat gebeurt in het verhaal van Abraham en zijn neef Lot (eerste lezing Genesis 13, 2-9). Er is te weinig land beschikbaar voor beiden, dan maar uiteen, de een naar links de ander naar rechts. Er is sprake van ruzie, de eenheid is broos.

Het komt in de beste families voor. Als twee (klein)kinderen ruzie hebben zeg je wellicht ook tegen de een: Ga jij maar naar je kamer en tegen de ander: en jij ook. Je hoopt natuurlijk wel dat de eenheid wordt hersteld en dat ze samen weer aan tafel zitten 's avonds bij de maaltijd.

Soms duurt het langer en soms vraag je je af: is er vooral verdeeldheid onder mensen of toch meer eenheid en pogingen daartoe?

In ons eigen geloofsboek is ook sprake van verdeeldheid tussen de broers Jakob en Ezaü. Jakob vlucht weg van zijn broer die hem wil doden want Jakob heeft hem het eerstgeboorterecht en de vaderlijke zegen ontfutseld. Die scheiding duurt vele jaren.

Jezus bidt vlak voor zijn kruisdood [in het zo genoemde hogepriesterlijk gebed, Joh. 17, 21a]: 'Laat hen allen één zijn, Vader.' Dat zal hij toch zeker niet gebeden hebben als er toen al geen sprake was van onderlinge verdeeldheid, van eigenrichting, van het innemen van machtsposities.

En de apostel Paulus schrijft aan de jonge geloofsgemeenschap in Korinthe [I Kor. 1, 11a-13a]: 'Mij is verteld dat er verdeeldheid onder u heerst. Ik bedoel dat de een zegt: 'Ik ben van Paulus,' een ander: 'Ik van Apollos,' een derde: 'Ik van Kefas,' en een vierde: 'Ik van Christus.' Is Christus dan verdeeld?'

Een retorische vraag. Christus is niet verdeeld maar zijn volgelingen zijn dat wel.

De pessimist zal zeggen: Zie je wel. We moeten we vaststellen dat verdeeldheid vaker voorkomt dan eenheid. Eenheid is een droom!

Maar dat is toch te snel gezegd. Want hoe ging het verder met Abraham en Lot?

Abraham komt Lot meteen te hulp wanneer deze met zijn gezin in levensgevaar verkeert, wanneer hij aangevallen wordt en gevangen genomen door een naburig volk (Kedar Laomer).

Jakob mag dan gevlucht zijn voor zijn broer Ezaü, later keert hij terug naar zijn geboortegrond en de broers zoeken toch weer de verbinding.

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan zeggen we dan maar beter is: het bloed kruipt waar het wél gaan kan en dat is op veel plaatsen!

Dat wordt fraai uiteengezet in de lezing over het lichaam en de delen (I Kor. 12, 4-28)

'Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen. Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk.'

De eenheid van het lichaam manifesteert zich dus juist in de diversiteit. Elk lichaamsdeel levert een bijdrage en samen vormen zij het lichaam. Geen enkel lichaamsdeel kan zonder de andere lichaamsdelen. En dan concludeert Paulus in I.Kor.12,27: U bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit.

Advocaat Marinus Pannevis was geraakt door de asielzoekers die verveeld rondgingen in de Havenstraat in Amsterdam. Hij maakte de verbinding. Vrees om de eigenheid te verliezen? Door contact met de vreemde ander ontdekte hij wie hijzelf was.

Filmmaker Marnix Haak verbaasde zich over zichzelf dat hij geen contact had met de mensen in zijn eigen straat. Hij maakte contact. Vrees om de eigenheid te verliezen? Door de verbinding te maken werd hij er rijker van en groeide zijn vertrouwen in de medemens.

In het oude Griekenland kwamen familie en vrienden soms na jaren weer samen en toonden elkaar beide helften van het Symbolon, teken van verwantschap verbondenheid en eenheid.

In de gehele Thora wordt er bij herhaling op gewezen dat de weduwe, de vluchteling en de wees is zoals jij en ik en dat ook zij deel uitmaken van de gemeenschap, van het lichaam. Er is maar één mensengemeenschap en religie kent geen grenzen.

Vrees om de eigenheid te verliezen? Door de verbinding te maken wordt juist duidelijk welke plaats jij/ik in het lichaam inneem(t) en je eigenheid licht op.

Wij zongen ooit: 'Maak één wat is verdeeld', en ...'de Geest die levend maakt die voegt het al aaneen.'